Ulkoministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2019-00621

POL-30 Nieminen Jessina(UM) 20.06.2019

Asia
Ulkoasiainneuvosto 17.6.2019 Luxemburg

Kokous
17.06.2019

EU:n ulkoasiainneuvoston istunnossa esillä EU:n globaalistrategia EUGS, EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) tehokkuus sekä Sudanin tilanne. Ajankohtaisissa asioissa esillä oli erityisesti Venezuelan tilanne ja toive yhteisestä EU28-lausunnosta Venezuelan tilanteen osalta. Keskustelussa EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) tehokkuudesta EU:n yhtenäisyyden merkitys tiedostettiin ja EU:n rooli vahvana globaalina toimijana sai kannatusta. Tehokkuuteen liittyen määräenemmistöpäätösten käyttäminen (qualified majority voting, QMV) YUTP-sektorilla ei saanut keskustelussa merkittävää kannatusta, mutta rakentavaa pidättäytymistä kohtaan vastustus ei ollut yhtä laajaa. Toivottiin, että keskustelu YUTP-tehokkuudesta jatkuu ja odotuksia kohdistunee Suomen Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajuuskaudelle. Esillä oli myös ulkoasiainneuvostojen toimivuuden ja YUTP:n tehokkuuskeskustelun huomioinnin tärkeys transitiokaudella erityisesti EU:n korkeiden virkojen vaihtuessa.

Ulkoministereiden ja puolustusministereiden yhteiskokoonpanossa käsiteltiin EU:n globaalistrategiaa. Turvallisuus ja puolustus nostettiin laajalti esiin alueena, jolla edistys on ollut erityisen nopeaa. Painotettiin toimeenpanoa sekä puolustusaloitteiden välisiä linkkejä ja niiden koherenssia Naton kanssa. Strategisen viestinnän tärkeyttä sekä EU-kansalaisille että kumppaneille korostettiin. Jatkettiin keskustelua siitä, missä määrin EU:n on kehitettävä itsenäistä toimintakykyään suhteessa kumppaneihin. Transatlanttisen suhteen merkitystä korostettiin melko laajasti. Annettiin vahva tuki EU:n globaalistrategian toimeenpanon jatkolle olemassa olevien prioriteettien pohjalta. Toivottiin EU:n tukea multilateralismin tukemiseen ja sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestyksen puolustamiseen sekä lisää näkyvyyttä ihmisoikeusasioille. Siviilikriisinhallinnan kompaktin toimeenpanoa toivottiin jatkettavan. Toivottiin itäisen ja eteläisen naapuruston säilyvän tässä edelleen prioriteettina. Keskusteluun nousi myös Länsi-Balkan Yleisten asioiden neuvoston kokouksen alla. Toivottiin myös lisää huomiota Afrikka-kumppanuuteen.

Sudanin tilanteen vakavuus sekä EU:n rooli ja tuki siirtymisessä kohti siviilihallinnon toteutumista olivat vahvasti esillä. Korostettiin, että neuvottelut tulee saada uudestaan raiteilleen ja painotettiin voimankäytön lopettamisen tärkeyttä. Korostettiin EU:n tukea Afrikan unionin ja Etiopian

välityspyrkimyksille ja niiden keskinäistä koordinointia, yhteydenpitoa alueen toimijoihin sekä humanitaarisen avun lisäämistä. Hyväksyttiin neuvoston lausunto (Council Statement) Sudanista.

Muissa asioissa esillä oli erityisesti Moldovan tilanne. Todettiin EU:lla olevan valmius työskennellä legitiimin hallituksen kanssa. Todettiin, että assosiaatiosopimus on EU:n ja Moldovan välisten suhteiden keskiössä ja sen toimeenpanoon tulee kiinnittää huomiota. EU:n yhtenäi

Ajankohtaiset aiheet

Ajankohtaisten asioiden osuudessa kiinnitettiin huomiota Prespa-sopimuksen allekirjoittamisen vuosipäivään ja korostettiin sopimuksen merkitystä. Ajankohtaisissa asioissa viitattiin myös seuraavan päivän yleisten asioiden neuvoston keskusteluun, joka nähtiin tärkeänä myös EU:n uskottavuuden kannalta. Lisäksi toivotettiin tervetulleeksi Suomen ja Itävallan uudet ulkoministerit.

Ajankohtaisissa asioissa esillä oli erityisesti Venezuelan tilanne ja toive yhteisestä EU28-lausunnosta Venezuelan tilanteen osalta. Kiinnitettiin huomiota kansainvälisen yhteysryhmän ICG:n työhön. Todettiin myös EU:n erityisneuvonantaja Iglesiaksen juuri aloittaneen työnsä.

Helms-Burtonin osalta kerrattiin ajankohtainen tilanne. Todettiin, että ensimmäiset haasteet Kuubassa toimivia yrityksiä vastaan on esitetty. Painotettiin myös EU:n omien intressien suojelun tärkeyttä, jolloin jäsenmaiden keskinäinen tiedonvaihto nähtiin tärkeänä. Samoin vastasäädöksen täysimääräinen toimeenpano nähtiin keskeisenä. Eräissä puheenvuoroissa todettiin myös, että EU:n tulee vahvistaa toimiaan Helms-Burton-asiassa, jossa kyse ei ole vain EU:n intressien suojelusta, vaan myös USA:n ekstraterritoriaalisten pakotteiden vastustamisesta.

Kerrottiin myös Somalian, Kenian ja Djiboutin kiinnostuksesta tehdä yhteistyötä EU:n kanssa. Kerrottiin, että oli keskusteltu EU-tuen kasvattamista Somalian poliisivoimille, jotta voisivat paremmin hallinnoida tiettyjä vapautettuja alueita.

Myös Mustanmeren alueen tärkeyttä korostettiin erityisesti alueellisen yhteistyön ja EU:n globaalistrategian toimeenpanoon yhteydessä.

Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) tehokkuus

Toivotettiin keskustelu **EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) tehokkuudesta** laajasti tervetulleeksi. Korostettiin EU:n YUTP:n tehokkuuden ja EU:n yhtenäisyyden olevan tärkeää kolmesta syystä: a) muu maailma odottaa EU:n olevan todellinen globaali toimija; b) EU-jäsenmaiden kansalaiset tukevat mielipidemittausten mukaan eniten yhteistä toimintaa juuri YUTP:ssä; ja c) yksikään EU-jäsenmaa ei voi toimia yhtä tehokkaasti yksin kuin EU yhdessä. Todettiin EU:n politiikkojen koherenssissa olevan parantamisen varaa niin EU:n kuin jäsenmaiden puolella. Jäsenmailla todettiin olevan ajoittain eri näkemyksiä neuvoston kokoonpanosta riippuen. Positiivisena esimerkkinä YUTP:n tehokkuudesta mainittiin EU-kantojen koordinointi YKTN:ssä, mikä on nykyisessä toimintaympäristössä onnistunut EU:lta, tuoden todellista vaikutusta EU:n näkyvyydelle.

Toivottiin tehokkaampaa koordinaatiota ja koherenssia EU:n toimintaan, ml. **EUGS:n ja tulevan strategisen agendan välille**, sekä strategisen ohjauksen lisäämistä. Esiin nousi toivomus EU:lle käyttää muilta politiikkasektoreilta (kauppa, kehitys, humanitaarinen apu) kumpuavaa vaikutusvaltaa EU:n toimijuuden tukemiseksi muilla sektoreilla. Toivottiin tiiviimpää yhteistyötä komission kanssa. Esillä oli myös ulkoasiainneuvostojen toimivuuden ja YUTP:n tehokkuuskeskustelun huomioinnin tärkeys transitiokaudella erityisesti EU:n korkeiden virkojen vaihtuessa.

Tuotiin esiin, että käytäntö, jossa tiettyä asiaa hoitaa ns. ydinryhmä jäsenmaita on hyvä ja toimiva perinne. Korostettiin myös, että YUTP:n tehokkuutta lisäisi, mikäli Korkean edustajan rooli suhteessa kolmansiin tahoihin olisi selkeämpi esimerkiksi edustamalla EU:ta kokonaisuutena sellaisten tiettyjen ryhmien sijaan, joissa on osallisena vain muutama EU-jäsenmaa. Onnistuneena esimerkkinä YUTP:n tehokkuudesta ja EU28 osallisuudesta todettiin Itäinen kumppanuus. Myös kansainvälinen yhteysryhmä (ICG) oli esillä, ja toivottiin ryhmän aktiivisempaa hyödyntämistä.

Liittyen jatkokeskusteluun YUTP:n tehokkuudesta pohdittiin, voisiko jäsenmaiden poliittiset päälliköt pohtia jatkotyönä, miten YUTP:n tehokkuutta voisi kehittää. Olisi tärkeää katsoa mm., miten UAN voisi neuvostona tehdä entistä tehokkaammin yhteistyötä EU-instituutioiden kanssa.

EU:n yhtenäisyyden merkitystä korostettiin tehokkuuden kannalta ja EU:n rooli vahvana globaalina toimijana sai kannatusta. EU-yhtenäisyyttä pidetään tärkeänä edellytyksenä EU:n roolille kansainvälisen järjestyksen ja multilateralismin tukena. Yleisesti tuettiin EU:lle vahvempaa globaalia roolia ja koettiin, että EU:lla on vielä käyttämätöntä potentiaalia. **Määräenemmistöpäätösten käyttäminen (*qualified majority voting, QMV*) YUTP-sektorilla** ei saanut laajasti kannatusta ja se joissain puheenvuoroissa tyrmättiin suoraan, mutta esityksiä YUTP-tehokkuudesta keskustelun jatkamiseksi systemaattisemmin kuultiin ja odotuksia kohdistunee Suomen pj-kauden poliittisen päälliköiden kokoukseen.

EU:n yhtenäisyydestä nostettiin joissain puheenvuoroissa esiin, että on kaikkien EU28 velvollisuus edistää yhteisiä EU-kantoja. Koettiin kestämättömänä, että EU:ssa sovun voi estää jokin jäsenmaa, mihin liittyen käytiin keskustelua määräenemmistöpäätösten käyttämisestä. Korostettiin myös EU:n omistajuutta YUTP:stä ja toivottiin konsensuksen saamisen tehostuvan läpinäkyvyyden lisäämisellä. Eräissä puheenvuoroissa nostettiin myös esiin analyysin tarve Brexitin vaikutuksista EU:n tehokkuuteen ja esitettiinkin, että komissio tekisi raportin miten jäsenmaiden äänestystavat muuttuvat Brexitin jälkeen. Joissakin jäsenmaissa koettiin selvänä, että EU-jäsenmaiden tulisi puolustaa EU:n kantoja eri formaateissa, ml. ICG ja YKTN. Nähtiin myös, että EU:n yhtenäisyyden lisäksi avainasemassa ovat nopeus ja politiikan johdonmukaisuus – koettiin, että EU:n tulee pitäytyä antamissaan lupauksissa. Toivottiin EU:n yhtenäisyyden saavuttavan sellaisen tilan, jossa EU:n tarvitsisi käyttää vähemmän resursseja sisäiseen koordinaatioon.

Skeptisyyttä QMV:n käyttöön YUTP-asioissa perusteltiin mm. sillä, että ei nähty QMV:n hyödyttävän YUTP:n toimeenpanoa. QMV:n käyttöönoton tehokkuuden nimissä nähtiin heikentävän muita tärkeitä periaatteita kuten mm. yksimielisyys, legitimiteetti ja solidaarisuus – joidenkin mukaan QMV vain lisäisi jakolinjoja EU:ssa ja näyttäisi ne ulospäin. Todettiin joillain tahoilla kuitenkin, että ollaan valmiita keskustelemaan, miten esim. rakentavaa pidättäytymistä (*constructive abstention*) voisi käyttää kysymyksissä, joissa yksi tai kaksi jäsenmaata aikovat estää sovun. Todettiin, että EU:n yhtenäisyys on avain EU:n uskottavuuteen, minkä takia olisi tärkeää, että yksimielisyys säilyisi päätöksenteon pohjalla. Lisättiin, että kaiken EU:n päätöksenteon tulisi perustua EU:n arvoihin ja että yksimielisyysvaatimus edesauttaa kompromissien ja konsensuksen löytämistä sekä sovitun toimeenpanoa. Nähtiin tärkeänä, että UAN:ssa kaikki EU28 ovat tasa-arvoisia maan koosta riippumatta. Toivottiin jäsenmaiden pääsyä nopeammin päätöksiin, jotta komissio voisi toimia tehokkaammin. Esitettiin, että jäsenmaat ja EU-instituutiot voisiva tehdä läheisempää yhteistyötä IMF:ssä, jotta EU:n ääni kuuluisi siellä asianmukaisella tavalla sekä tuen piirissä kohdemaissa. Useissa maissa IMF:n päätökset ovat tärkeämpiä kyseisen maan suunnalle, ja EU:n intressissä olisi käyttää vipuvarttaan.

Tuettiin kuitenkin myös QMV:n laajentamista YUTP-puolelle ja korostettiin, että jäsenmaat voisivat päättää mihin sektoreihin tämä pätisi. Joissain puheenvuoroissa esimerkiksi indikoitiin valmiutta tarkastella QMV:n käyttöä asioissa, joissa ei ole kyseessä iso kansallinen intressi.

Toivottiin myös muun muassa enemmän aikaa ajankohtaisten asioiden käsittelyyn ulkoasianneuvostoissa. **UAN-keskusteluiden juoksutuksesta ja agendan asettelusta** nostettiin esiin positiivisena esimerkkinä uudistus käsitellä ajankohtaisia aiheita ulkoasiainneuvostojen alussa.

Koettiin, että ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn tulisi olla enemmän aikaa jatkossa, myös UAN:a valmistelevien Coreper- (pysyvien edustajien komitea) ja COPS- (poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea) kokousten tasoilla. Esitettiin, että UAN:n agendalla olisi vähemmän agendakohtia, jotta keskustelulle olisi enemmän aikaa. Todettiin paremman valmistelun tärkeys, missä nostettiin esiin COPS:n ja poliittisten päälliköiden rooli, sekä tehokkaamman UAN-seurannan tarvetta. Toivottiin neuvoston päätelmien tehokkaampaa käyttöä sekä läheisempää linkitystä UAN:n ja Eurooppa-neuvoston välillä. Esiin nousi myös kannatusta pitää enemmän jäsenmaiden yhteispuheenvuoroja.

UAN-keskusteluiden formaatista tuotiin esiin, että rajoitetut istunnot UAN:ssa sopivat tarvittaessa, mutta tästä ei pitäisi tulla sääntö. Toivottiin, ettei Gymnicheistä tehtäisi liian virallisia vaan keskustelut olisivat vuorovaikutteisempia. Toivottiin myös niin sanottujen jumbokokousten harkittua käyttöä.

Ihmisoikeuksien edistämisen alalta todettiin, että EU:n rooli on merkityksellisempi, mikäli jäsenmaat vievät samaa viestiä ja nostavat ihmisoikeusasioita esille myös omia kanaviaan pitkin. Muistutettiin myös, että jäsenmaiden itsensä tulee tehdä UAN:sta merkittävä foorumi, mitä edistää varmistamalla ministeritason tai poliittisen tason osallistuminen.

Suomi nosti puheenvuorossaan esille mm. QMV:n, rakentavan pidättäytymisen sekä YUTP-tehokkuuden tärkeänä teemana puheenjohtajuuskaudellaan. Suomen puheenvuorossa nousi esille myös YK-koordinaatio tärkeänä esimerkkinä tehokkuudesta. Suomi korosti koherenssin merkitystä ja EU:n roolia ihmisoikeuksien ja multilateralismin tukijana. QMV:n käyttö voisi edistää YUTP:n tehokkuutta joissain tapauksissa. Rakentavaa pidättäytymistä tulisi harkita käytettäväksi. Suomi totesi tukevansa Korkealle edustajalle vahvaa mandaattia todeten samalla myös, että vahva mandaatti hyötyy syvästä yhteistyöstä jäsenmaiden kanssa. Suomi vahvisti YUTP-tehokkuuden olevan sille tärkeä teema myös pj-kaudellaan.

Ulko- ja puolustusministerien yhteisistunto globaalistrategian toimeenpanosta

Ulkoministereiden ja puolustusministereiden yhteiskokoonpanossa käsiteltiin EU:n globaalistrategiaa, yhteisen vision linjaamista ja toimintasuunnitelma EU:n toimille maailmassa. Turvallisuus ja puolustus nostettiin laajalti esiin alueena, jolla edistys on ollut erityisen nopeaa. Painotettiin toimeenpanoa sekä puolustusaloitteiden välisiä linkkejä ja niiden koherenssia Naton kanssa. Strategisen viestinnän tärkeyttä sekä EU-kansalaisille että kumppaneille korostettiin. Jatkettiin keskustelua siitä, missä määrin EU:n on kehitettävä itsenäistä toimintakykyään suhteessa kumppaneihin. Transatlanttisen suhteen merkitystä korostettiin monessa puheenvuorossa. Pidettiin tärkeänä välittää kirkas viesti siitä, että EU:n puolustusyhteistyön kehittäminen vahvistaa koko Euroopan turvallisuutta ja tukee myös transatlanttista taakanjakoa. Varoitettiin, että strategisen autonomian tavoittelu voi myös luoda jakolinjoja transatlanttiseen suhteeseen. Ratkaisun löytymistä kolmansien maiden osallistumisessa pysyvän rakenteellisen yhteistyön projekteihin toivottiin. Turvallisuuden ja puolustuksen kehitysaskeleiden lisäksi jäsenmaat antoivat vahvan tuen EU:n globaalistrategian toimeenpanon jatkolle olemassa olevien prioriteettien pohjalta. Jäsenmaat toivoivat EU:n panostavan multilateralismin tukemiseen ja sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestyksen puolustamiseen. Ihmisoikeuksien toivottiin näkyvän EU:n työssä. Siviilikriisinhallinnan kompaktin toimeenpanoa toivottiin jatkettavan. Useat jäsenmaat toivoivat itäisen ja eteläisen naapuruston säilyvän edelleen prioriteettina. Osa jäsenmaista nosti esille Länsi-Balkanin YAN:n alla. Myös Afrikka-kumppanuuteen toivottiin panostettavan.

Keskusteltiin EU:n globaalistrategian (EUGS) esittämisestä kolme vuotta sitten turbulenttina hetkenä UK:n kansanäänestyksen jälkeen. Tuolloin strategia tuotiin antamaan unionille suuntaa ja luomaan yhtenäisyyttä. Todettiin, että EUGS on toimintaympäristön muutoksesta johtuen tänä päivänä entistäkin ajankohtaisempi. Kerrattiin lyhyesti globaalistrategian prioriteetit, nostaen esille mm. sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestyksen ja multilateralismin tukemisen, integroidun lähestymistavan, resilienssin, pysyvän rakenteellisen yhteistyön, EU-Nato-yhteistyön, hybridiuhkiin

vastaamisen ja muiden alueiden kanssa tehtävän yhteistyön. Korostettiin, että on tärkeää jatkaa työn konsolidoimista. Resilienssin osalta edistysaskeleina mainittiin kumppanuudet AU:n kanssa, Itäisen kumppanuuden (IK), MENA-alueen, Länsi-Balkanin ja erityisesti Sahelin kanssa tehdyn työn (viitaten myös toukokuun UAN:iin). Toivottiin, että UAN-keskustelu kontribuoisi myös Eurooppa-neuvoston tulevaan keskusteluun strategisesta agendasta ja antaisi ohjausta EUGS:n toimeenpanon jatkosta. Keskusteltiin myös resursseista; on esitetty resurssien lisäämistä YUTP:lle. Todettiin, että EU:lle tulee antaa tarvittavat resurssit, jotta EU voi täyttää sille asetetut odotukset.

Toivottiin melko laajasti, että kolmansien maiden osallistumisesta pysyvän rakenteellisen yhteistyön (PRY) projekteihin löydetään pian sopu, joka mahdollistaa joustavan yhteistyön kumppaneiden kanssa. Negatiivisen viestin lähettämistä strategisille kumppaneille pitää välttää. Painotettiin, että kolmansien maiden osallistumispäätökseen liittyen tarvitaan yhtenäisyyttä ja solidaarisuutta. Peräänkuulutettiin inklusiivista lähestymistapaa.

Keskusteltiin myös uusien teknologioiden kehittämisestä, missä tulee huomioida tekoäly, kyberkyvyt ja hybridiuhat. Myös kumppanuusyhteistyö nähtiin tässä kontekstissa tärkeänä. Nostettiin esiin tekoälyyn, hybridiin ja kyberiin liittyvät tulevaisuuden haasteet.

Tuotiin myös esiin ilmastonmuutoksen vaikutukset turvallisuudelle ja puolustukselle (ml energia- ja ruokaturvallisuus) painottaen, että EU:lla on oltava työkalut vastata näihin kysymyksiin. Viitattiin lyhyesti myös energiaturvallisuuteen.

Suomi kiitti EUGS:n toimeenpanosta ja yhtyi arvioon siitä, että EUGS on edelleen validi. Suomi tuki aiempia kommentteja tarpeesta panostaa kumppanuuteen Afrikan kanssa. Myös EU:n työ Arktisella on tärkeää. Suomi nosti esiin myös tarpeen panostaa konfliktien ennaltaehkäisyyn ja rauhanvälitykseen. Rauhanvälityskonsepti toivottiin päivitettävän ja resurssit varmistettavan työlle tällä saralla. EU:n tulee myös olla edelläkävijä kestävän kehityksen osalta ja ilmastopolitiikassa. Suomi totesi, että vuoden 2016 jälkeen turvallisuuden ja puolustuksen alalla on saavutettu merkittävää edistystä. Tätä työtä on jatkettava ja vahvistettava. Tärkeä tavoite on EU-päätösten ja kansallisen suunnittelun yhtenäistäminen. Uuden hallituksen ohjelman mukaisesti Suomi panostaa yhä vahvasti EU:n puolustusyhteistyöhön. EU-puheenjohtajakaudella jatketaan työtä Euroopan ja kansalaisten suojelun eteen. Hybridiuhkiin vastaamisen ja jäsenmaiden kriisinkestokyvyn kehittämisen lisäksi Suomi haluaa edistää keskustelua teknologisista kehityksistä ja erityisesti tekoälystä. Myös tältä osin on toimittava tiiviisti kumppanien kanssa. Vahvat kumppanuudet vahvistavat Eurooppaa, ja transatlanttinen suhde on erityisroolissa. Puheenjohtajakaudellaan Suomi viekin osaltaan eteenpäin EU:n ja Naton yhteistyötä esimerkiksi sotilaallisen liikkuvuuden, hybridin ja kyberin aloilla.

<u>Jäsenmaiden puheenvuoroista muilta osin EUGS:n arviointiraportista</u>

Jäsenmaiden puheenvuoroissa vahvistettiin EUGS:n olevan edelleenkin validi ja työn jatkuvan. EUGS on koettu hyvänä kompassina myös jäsenmaiden työlle ja EU:n katsottiin nykyään käyttävän mm. taloudellisia instrumenttejaan järkevämmin. Toivottiin, että EU:n työkalupakkia käytettäisiin tehokkaasti, ja sovitussa pysyttäisiin ja todettiin, että mikäli transatlanttinen yhteistyö rikkoutuisi, niin vaikuttaisi tämä myös EUGS:n hyödyllisyyteen suoraan. Painotettiin transatlanttisten suhteiden tärkeyttä toteamalla, että Yhdysvaltain kanssa on tehtävä yhteistyötä missä voidaan.

Turvallisuuden ja puolustuksen lisäksi annettiin laaja tuki EU:n työlle multilateralismin tukemiseksi ja toivottiin EU:n panostavan multilateralismiin enemmän jatkossa. Korostettiin, että EU:n tulee puolustaa nykyistä sääntöpohjaista kv. järjestystä. EU:n tulee käyttää painoarvoaan kv. järjestöissä niin paljon kuin mahdollista. Todettiin, että yhteistyöhön erityisesti YK:n kanssa tulee panostaa ja kansainvälisten järjestöjen reformeja (YK, WTO) tulee edistää. Nykyisessä, vaikeassa kv. toimintaympäristössä EU:n on tärkeää puolustaa sovittua (ml. ilmastonmuutoksen vastaiset toimet), minkä lisäksi EU:n tulee puuttua uusiin haasteisiin globaalisti multilateralismin keinoin (tekoäly, kyber). Ihmisoikeuksien toivottiin olevan EU:n toiminnan keskiössä ja myös ICC:n tukeminen korostettiin tärkeänä. Nostettiin erityisesti esille gender-kysymykset, naiset, rauha ja turvallisuus sekä

seksuaali- ja lisääntymisterveys- ja oikeudet, joiden painotettiin jatkossakin olevan tärkeitä pitää EU:n agendalla.

Nostettiin esille, että kehitysyhteistyön ei tulisi olla alistettu mm. muuttoliikkeestä käytävälle keskustelulle. Toivottiin fokusta naisiin, kansalaisyhteiskuntaan ja oikeusvaltioon. Korostettiin, että ilmastonmuutos on keskeinen ilmiö ottaa huomioon, kun puhutaan EU:n turvallisuudesta. Ilmastonmuutosta pidetään edelleen pidemmän tähtäimen tavoitteena, mikä voi osoittautua ongelmaksi. Toivottiin, että kehityspolitiikka olisi läheisemmin linkitetty muihin politiikkoihin.

Siviilikriisinhallinnan kompaktin toimeenpanoon toivottiin panostettavan jatkossa. Muistutettiin ensi vuonna perustettavasta siviilikriisinhallinnan osaamiskeskuksesta. Toivottiin EU:n käyttävän laajasti työkalupakkiaan, myös siviilipuolella.

Painotettiin myös huolta EU:n naapurustosta ja korostettiin, että itäisen ja eteläisen naapuruston tulisi säilyä jatkossakin EU:n prioriteettina, myös resilienssin näkökulmasta. Alleviivattiin naapuruston tapahtumien vaikuttavan konkreettisesti EU:n turvallisuuteen ja toivottiin EU:n tekevän työtä Itäisen kumppanuuden vuoden 2020 jälkeisten suunnitelmien hyväksi. Eteläisen naapuruston osalta koettiin tärkeänä keskittyä mm. radikalisoitumisen ehkäisemiseen.

Useissa puheenvuoroissa nostettiin esille Länsi-Balkan myös laajentumisnäkökulmasta, ja alleviivattiin EU:n transformatiivista vaikutusvaltaa nimenomaan laajentumisen kautta.

Keskustelussa EU:lta toivottiin panostusta kumppanuuteen Afrikan kanssa. Korostettiin, että Afrikan osalta EU tarvitsee oikean politiikan muuttoliikkeen osalta, ml. oikeudenmukainen taakanjako. Toivottiin lisää yhteistyötä Latinalaisen Amerikan kanssa.

Toivottiin, että EU:n tulisi toimia ennakoivasti konfliktien ja kriisien ratkaisemiseksi, mikä toivottiin huomioitavan myös EU:n kapasiteetin vahvistamisessa. Korostettiin, että EU:n tulee toimia kaikissa vaiheissa konfliktisykliä, myös stabilisaatiossa, minkä lisäksi kolmansien maiden tukemiseen tulee panostaa.

Pidettiin myös tärkeänä keskittyä nyt toimeenpanoon ja jatkaa työtä kohti Euroopan turvallisuus- ja puolustusunionia. EU:n puolustusyhteistyön kehittämisen ei nähty olevan Natolta pois, vaan vahvistavan transatlanttista yhteisöä. Painotettiin, että EU:n puolustusaloitteiden välillä on jo linkkejä. Suorituskykyjen kehittämissuunnitelma on keskiössä, minkä lisäksi esim. puolustusrahaston ja PRY:n välille on rakennettu sidettä. Muistutettiin, että puolustusrahastoa on täydennettävä kansallisella rahoituksella. Huomioitiin, että globaalistrategian tavoite EU:n riippumattoman toimintakyvyn kehittämisestä heijastuu myös puolustusrahastoon, joka kuitenkin jättää tilaa myös yhteistyölle kumppanien kanssa.

Korostettiin lopuksi, että työn tulee jatkua kaikilla raiteilla. Todettiin toive ajankohtaisten puheenjohtajuuksien löytävän ratkaisuja puolustusyhteistyössä vielä avoinna oleviin kriittisiin kysymyksiin. Kiitettiin erityisesti puheenjohtajamaita, jotka ovat olleet kontribuoimassa EUGS:n toimeenpanoon - kyseessä todettiin olleen kollektiivinen ponnistus.

Sudan

Sudanin tilanteen vakavuus sekä EU:n rooli ja tuki siirtymisessä kohti siviilihallinnon toteutumista olivat vahvasti esillä. Keskusteltiin Sudanin tilanteesta, joka on vaikeutunut armeijan otettua vallan ja julistettua poikkeustilan presidentin 30-vuotisen valtakauden päätyttyä. Todettiin, että tulee kiinnittää huomiota sekä maan sisäiseen että alueelliseen ulottuvuuteen, EU:lla on suuri intressi saada transitio onnistumaan. Korostettiin, että neuvottelut tulee saada uudestaan raiteilleen ja painotettiin voimankäytön lopettamisen tärkeyttä. Todettiin, että EU:n tulee tukea Afrikan unionin (AU) komission erityisedustajaa sekä AU:ta yleisesti. Todettiin, että EU:n tulee konkreettisesti kannustaa Sudania siirtymään siviilihallintoon. Keskusteltiin, että tulisi valmistella EU-tukipaketti, johon tarvitaan myös

jäsenmaiden kontribuutioita. Huomioitiin, että tulee tehdä ero lyhyen aikavälin hätäavun sekä transition toimeenpanoa tukevan pidemmän aikavälin tuen välillä. Korostettiin EU:n tukea Afrikan unionin ja Etiopian välityspyrkimyksille ja niiden keskinäistä koordinointia, yhteydenpitoa alueen toimijoihin sekä humanitaarisen avun lisäämistä.

Korostettiin, että vaikka neuvottelutila kompromissin löytymiseksi on kapeampi kuin aikaisemmin, rauhanomainen ja hallittu siviilihallinnon toteutuminen on ainoa ulospääsy kriisistä. Noin 8 miljoonaa ihmistä tarvitsee humanitaarista apua, mikä on nyt alirahoitettu. Nykyinen kriisi pahentaa Sudanin olemassa olevia haavoittuvuuksia, mikä luo lisää ruokaturvattomuutta ja pakkomuuttoa. Todettiin, että EU:n Afrikka-hätärahasto EUTF:n kautta on annettu tukea 190 miljoonaa euroa heikoimmassa asemassa olevien sudanilaisten auttamiseen. Riippumatta poliittisesta realiteetista EU:n tulee antaa humanitaarista tukea sekä edistää ”turvaverkkojen tarjoamista” ja syrjäisten alueiden vakauttamista. Keskusteltiin, että keski- ja pitkällä aikavälillä, transition toteutuessa, tulee tarjota teknistä apua koskien mm. makrotaloudellisia uudistuksia, julkisten varojen hallintaa, vaalivalmisteluja sekä transitioviranomaisten valmiuksien kehittämistä. Keskusteltiin, että EU:lla ei ole ollut eikä tällä hetkellä ole kahdenvälistä yhteistyötä Sudanin ”hallinnon” kanssa, koska maa ei ole ratifioinut Cotonoun sopimuksen tarkistettua versiota. Todettiin, että EU:n varoja ei kanavoida Sudanin viranomaisten eikä turvallisuusjoukkojen ml. sotilasneuvoston eikä RSF (Rapid Support Forces) -joukkojen tukemiseen.

Korostettiin tukea siviilihallintoon siirtymiselle. Painotettiin myös tukea naisten roolille keskusteluissa. **Suomi** totesi Sudanin kansalaisyhteiskunnan olevan heikko ja tarvitsevan tukea, ml. kapasiteetin kasvattamisessa. Suomen mukaan tämä on tärkeää transition varmistamiseksi.

Tässä asiassa kuultiin painotusta EU:n perusarvoista puhumisesta, erityisesti ihmisoikeuksista. Korostettiin humanitaarisen avun tärkeyttä ja että myös jäsenmaiden tulisi lisätä apuaan. Painotettiin, että humanitaarinen apu tulee saada riittävälle tasolle, ja jotkin jäsenmaat olivatkin valmiita lisäämään apuaan. Todettiin myös, että EU:n tulee valmistautua myös pitkän aikavälin tuen antamiseen, jos transitio toteutuu. Kiinnitettiin huomiota erittäin haastavaan taloustilanteeseen ja peräänkuuluttivat talousreformeja.

Suomi painotti, että uusi Sudan on muotoutumassa eikä tulisi menettää tärkeää hetkeä. Laajempi EU-tukipaketti nähtiin tärkeänä siinä tapauksessa, että transitio toteutuu. Suomi piti Sudan-keskustelua oikein ajoitettuna ja painotti EU:n tiukan roolin tärkeyttä. Painotettiin 3.6. voimankäytön tuomitsemista ja sen loppumista.
Lopuksi todettiin, että EU:n tulee aktiivisesti jatkaa tukeaan AU:lle ja Etiopialle niiden välityspyrkimyksissä, ja tulee koordinoida EU:n poliittinen tuki heidän työnsä auttamiseksi. Sudan-keskustelua todettiin jatkettavan heinäkuussa tai muuna sopivana ajankohtana.

Muut asiat

Muissa asioissa esillä oli erityisesti Moldovan tilanne. Todettiin EU:n seuranneen tarkasti kehitystä Moldovassa viime aikoina. Mainittiin, että EU:lla on valmius työskennellä legitiimin hallituksen kanssa - assosiaatiosopimus on EU:n ja Moldovan välisten suhteiden keskiössä ja sen toimeenpanoon tulee kiinnittää huomiota. Myös tässä asiassa EU:n yhtenäisyyden tärkeyttä korostettiin.
Keskeisenä korostettiin olevan oikeussektorin vahvistaminen sekä korruption vastainen työ erityisesti transitiotilanteessa. Tässä todettiin tärkeänä keskittyminen tulevaisuuteen poliittisen vakauden ollessa herkässä tilanteessa. Moldovan todettiin sanoneen olevansa sitoutunut assosiaatiosopimuksen toimeenpanoon. Todettiin Moldovan presidentin vakuuttaneen pro-eurooppalaisen suuntauksen jatkumisesta. Transnistrian kysymykseen tulee löytää ratkaisu 5+2-formaatissa. Yleisesti EU:n on jatkettava proaktiivista otetta.

Muissa asioissa oli esillä myös Turkin toimet, erityisesti porausaikeet Kyproksen talousalueella. Todettiin, että EU:n lausunnoilla tai solidaarisuuden osoituksilla asiassa ei ole todettu vaikutusta. Todettiin konkreettisten, ehkäisevien toimien tarpeellisuus. Tässäkin asiassa korostettiin EU:n yhtenäisyyden tärkeyttä.

Keskusteltiin myös rauhanpyrkimyksistä Kiovassa ja herkästä tilanteesta. Esille nousivat reformit ja korruption vastaisen työn, joiden osalta todettiin konkreettisten benchmarkien tarve. Esille nousivat merimiesten tilanne sekä passiasia. Todettiin reagoinnin ja tuen demonstroimisen tärkeys. Esille nousivat lyhyesti myös sektorikohtaisten talouspakotteiden keston mahdollinen pidentäminen. Todettiin tärkeimpänä viestinä vierailun pohjalta, että EU:n tulee jatkaa tukea ja sitoutumista. Tärkeänä asiana mainittiin myös tarve lisätä naisten määrää poliittisilla johtopaikoilla.

Muissa huomioissa nostettiin esiin Myanmarin huolestuttava tilanne. Otettiin esille myös YK:n yleiskokouksen yhteydessä järjestettävän kehittyviä piensaaria koskevan tapahtuman ja kannustettiin osallistumista poliittisella tasolla. Nostettiin myös esille Välimeren muuttoliike ja operaatio Sophia. Esitettiin huoli kasvavasta muuttovirrasta ja myös ilmavalvonnan tehokkuudesta.

Suomen edustajat

ulkoministeri Pekka Haavisto, puolustusministeri Antti Kaikkonen sekä virkamiesdelegaatio

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	UAN Ulkoasiainneuvosto, YUTP, YUTP kehittäminen, YUTP Korkea edustaja, Sudan
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, LVM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, TEM, TPK, VM, VNK, YM